Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o dokládání a sdělování výslovných environmentálních tvrzení (směrnice o environmentálních tvrzeních)

(COM(2023) 166 final – 2023/0085 (COD))

(2023/C 293/13)

Zpravodaj: **Angelo PAGLIARA**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropský parlament: 1. 6. 2023
	Rada, 2. 6. 2023
Právní základ	*Článek 114* Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	2. 6. 2023
Přijato na plenárním zasedání	14. 6. 2023
Plenární zasedání č.	579
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	205/2/3

1. **Závěry a doporučení**

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) je pevně přesvědčen, že udržitelnost je jedním z pilířů budoucího rozvoje Evropské unie a že tento nový návrh poskytuje příležitost, jak posílit aktivní úlohu veřejných orgánů a společnosti v rámci rychlého přechodu k oběhovému hospodářství ([1]) a rozvoji oběhové kultury.

1.2 EHSV vyzývá Komisi, aby do tohoto procesu nadále systematicky zapojovala sociální partnery a organizace občanské společnosti, zejména spotřebitelské organizace, a to s cílem chránit spotřebitele a podniky před lakováním nazeleno.

1.3 EHSV naléhá na Komisi, aby zajistila, že se požadavky stanovené ve směrnici o environmentálních tvrzeních stanou vzorem pro minimální úroveň ochrany proti lakování nazeleno a promítnou se do odvětvových právních předpisů, které jsou vyloučeny z oblasti působnosti této směrnice a vztahují se na určitá dobrovolná tvrzení a označování. Zavedení odvětvových právních předpisů by se nemělo stát způsobem, jak se odchýlit od ustanovení směrnice o environmentálních tvrzeních, vytvářet mezery či snižovat ochranu spotřebitele.

1.4 EHSV poukazuje na to, že rostoucí počet environmentálních tvrzení založených na kompenzaci prostřednictvím využívání kompenzačních kreditů vyvolává stále větší znepokojení, a vyzývá Komisi, aby zavedla jasný zákaz tvrzení, která vycházejí z kompenzace.

1.5 EHSV vítá ohlášený záměr zvýšit právní jistotu environmentálních tvrzení a žádá Komisi, aby zajistila, že budou vytvořeny správné podmínky pro posílení konkurenceschopnosti jednotného trhu, zejména tím, že budou zavedeny společné metodiky sloužící k dokládání různých druhů tvrzení.

1.6 EHSV bere na vědomí, že se mohou zapojit i mikropodniky, a naléhá na Komisi, aby zavedla veškerá opatření nezbytná k tomu, aby byly mikropodniky zařazeny do kontrol prováděných členskými státy. EHSV dále vítá, že je věnována pozornost prosazování trhu, a zdůrazňuje, že je třeba zajistit plné provádění směrnice.

1.7 EHSV upozorňuje na to, že se zvyšuje informovanost o otázkách týkajících se životního prostředí, a vybízí Komisi, aby vyvinula specifické nástroje na podporu těch hospodářských subjektů, které mají v úmyslu zvýšit environmentální a sociální udržitelnost svých výrobních metod a produktů.

([1]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke „sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů ‚Nový akční plán pro oběhové hospodářství – Čistší a konkurenceschopnější Evropa'" (COM(2020) 98 final) (Úř. věst. C 364/94, 28/10/2020, s. 94) a Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Spotřebitelé v oběhovém hospodářství (stanovisko z vlastní iniciativy) (Úř. věst. 353/11, 18/10/2019, s. 11).

2. **Shrnutí dokumentu Komise**

2.1 Cílem tohoto návrhu směrnice je doplnit regulační rámec pro podporu udržitelné spotřeby tím, že řeší konkrétní aspekty a požadavky týkající se výslovných environmentálních tvrzení, pokud jde o jejich dokládání, sdělování a ověřování.

2.2 Tento návrh je jednou z iniciativ, které Komise stanovila za účelem provádění Zelené dohody pro Evropu. Doplňuje regulační rámec pro environmentální tvrzení, čímž se zajistí, že zákazníci budou mít k dispozici spolehlivé, srovnatelné a ověřitelné informace, které jim umožní přijímat udržitelnější rozhodnutí ([2]). Potřeba řešit lakování nazeleno se rovněž odráží v novém akčním plánu pro oběhové hospodářství ([3]) i v novém programu pro spotřebitele ([4]).

2.3 Tento návrh doplňuje návrh směrnice o posílení postavení spotřebitelů pro ekologickou transformaci ([5]), kterou se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ([6]). Společně vytvářejí jasný systém environmentálních tvrzení i environmentálních značení.

2.4 Tento návrh obsahuje minimální soubory kritérií pro dokládání a sdělování environmentálních tvrzení, nová ustanovení o environmentálních značkách a systémech značení, zavedení ověřování *ex ante* týkajícího se environmentálních tvrzení a systémů značení a donucovací opatření, jako jsou pravidelné kontroly dodržování předpisů a sankce.

2.5 Směrnice však neobsahuje harmonizované metodiky. Zavádí možnost přijímat akty v přenesené pravomoci nebo změny k pozdějšímu datu s cílem stanovit další požadavky týkající se specifických aspektů, jako jsou tvrzení ohledně klimatu, trvanlivost, opětovná použitelnost, opravitelnost, recyklovatelnost, recyklovaný obsah, používání přírodních složek včetně vláken, environmentální výkonnost a udržitelnost, biologické prvky, biologická rozložitelnost, biologická rozmanitost, předcházení vzniku odpadů a jejich snižování.

3. **Obecné připomínky**

3.1 EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby vypracovala konkrétní nástroje na podporu kultury oběhového hospodářství, a aby zejména vytvořila osvětové kampaně za účelem šíření „oběhové kultury“, především mezi mladší generací. EHSV rovněž vybízí Komisi, aby shromáždila osvědčené postupy v této oblasti, které členské státy vyvinuly v rámci svých činností, a aby uvažovala o jejich šíření.

3.2 Široká veřejnost, zejména mladší generace, nyní věnuje otázkám životního prostředí ([7]) ([8]) větší pozornost, a proto je ekologický marketing stále více využíván jako konkurenční výhoda.

3.3 Roste očekávání spotřebitelů a zúčastněných stran, pokud jde o udržitelnost a ochranu životního prostředí, avšak environmentální tvrzení nejsou příliš důvěryhodná. ([9]) Kromě nedostatku důvěry se často neví, co tyto údaje vlastně znamenají. O tomto zjištění pojednává řada studií, které uskutečnila nejen Evropská komise, ale také národní agentury,

([2]) COM(2019) 640 final, 11. prosince 2019.
([3]) COM(2020) 98 final, 11. března 2020.
([4]) COM(2020) 696 final, 13. listopadu 2020.
([5]) Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2005/29/ES a 2011/83/EU, pokud jde o posílení postavení spotřebitelů pro ekologickou transformaci prostřednictvím lepší ochrany před nekalými praktikami a lepších informací, COM(2022) 143 final.
([6]) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (směrnice o nekalých obchodních praktikách) (Úř. věst. L 149, 11.6.2005, s. 22).
([7]) Evropská komise, *Behavioural Study on Consumers' engagement in the circular economy* (Behaviorální studie účasti spotřebitelů v oběhovém hospodářství), 2018, s. 10.
([8]) The Economist Intelligence Unit Limited, An Eco-wakening: Measuring global awareness, engagement and action for nature (Ekologické uvědomění – měření globálního povědomí, angažovanosti a opatření ve prospěch přírody), 2021 (WWF).
([9]) *Environmental claims for non-food products* (Environmentální tvrzení pro nepotravinářské výrobky), studie vypracovaná na žádost GŘ JUST (2014) https://commission.europa.eu/publications/environmental-claims-non-food-products_en.

zejména v oblasti klimatických tvrzení ([10]). Proto je dnes nanejvýš důležité umožnit spotřebitelům, aby přijímali informovaná rozhodnutí o tom, co nakupují, která budou vycházet ze spolehlivých informací.

3.4 V rámci posouzení dopadů byla zjištěna řada problémů, které vzbuzují u spotřebitelů stále větší obavy. Mezi ně patří zavádějící obchodní praktiky týkající se udržitelnosti výrobků, nejasná či nedostatečně doložená environmentální tvrzení a označení týkající se udržitelnosti, která nejsou vždy transparentní či důvěryhodná. EHSV vzhledem k výsledkům posouzení dopadů podporuje iniciativu Komise a domnívá se, že je v této oblasti třeba přijmout důrazná opatření.

3.5 EHSV je toho názoru, že pokud budou spotřebitelé lépe informováni, mohou hrát aktivní a zásadní úlohu v rámci ekologické transformace a přispět k dosažení cílů Zelené dohody. Je nezbytné zajistit, aby udržitelnost měla při přijímání rozhodnutí spotřebitelů větší úlohu, a měla tak dopad jak v okamžiku nákupu, tak později (například aby spotřebitel v případě potřeby zvolil opravu, je-li k dispozici, a nezakoupil nový výrobek). To doplní nové požadavky týkající se environmentálních informací o výrobcích, které vyplývají z iniciativ, jako je nařízení o ekodesignu udržitelných produktů. Zajistí to společná pravidla pro označování nad rámec stávajících právních předpisů, jako je nařízení o ekoznačce EU, systém pro environmentální řízení podniků a audit (EMAS) a nařízení o označení týkajícím se ekologického zemědělství, označování energetickými štítky a označování CE.

3.6 Článek 1 návrhu vyjímá mnoho odvětvových právních předpisů z oblasti působnosti směrnice, pokud dotčené právní předpisy obsahují vlastní požadavky týkající se tvrzení a systémů značení. EHSV navrhuje, aby odvětvové právní předpisy zajišťovaly alespoň stejnou úroveň ochrany proti lakování nazeleno. To by mělo zahrnovat přinejmenším rovnocennou úroveň dokládání, sdělování (podpůrné dokumenty) a ověřování (třetími stranami). Dále je třeba vyjasnit, že jsou vyjmuta pouze tvrzení, na něž se vztahují tyto právní předpisy, a nikoli všechna tvrzení týkající se výrobků, na něž se zaměřují odvětvové právní předpisy. Pokud se na některá tvrzení nevztahují zvláštní požadavky, měla by spadat do oblasti působnosti směrnice o environmentálních tvrzeních. Článek 1 například vyjímá právní předpisy zaměřené na obaly a obalové odpady a tyto právní předpisy se vztahují pouze na tvrzení týkající se recyklovatelnosti a recyklovaného obsahu. To by mělo znamenat, že jiná tvrzení (např. dopad některých obalů v průběhu jejich životního cyklu) by měla spadat do působnosti směrnice o environmentálních tvrzeních.

3.7 EHSV uznává, že vzrůstají obavy z toho důvodu, že vzniká stále více environmentálních tvrzení založených na kompenzaci prostřednictvím využívání kompenzačních kreditů („klimaticky neutrální“, „kompenzované plasty“ atd.), které několik organizací na ochranu spotřebitele (včetně několik soudních rozhodnutí) označilo za vědecky nesprávné a pro spotřebitele vždy zavádějící. EHSV proto vyzývá Komisi, aby tato ponaučení plně zohlednila a zavedla jasný zákaz tvrzení založených na kompenzaci, včetně požadavků týkajících se způsobu, jakým podniky informují o svém přispění k projektům udržitelnosti místo toho, aby vydávaly tvrzení o kompenzaci. Směrnice o environmentálních tvrzeních musí být zejména plně v souladu se směrnicí o posílení postavení spotřebitelů pro ekologickou transformaci.

3.8 EHSV konstatuje, že z některých ustanovení právních předpisů bylo rozhodnuto vyloučit mikropodniky z toho důvodu, že tyto postupy vyžadují, aby podniky, které vydávají tvrzení, investovaly čas a zdroje do shromažďování potřebných informací a do procesu ověřování. EHSV bere na vědomí možnost zapojení mikropodniků, díky níž mohou využívat výhod, jež poskytují prohlášení o shodě, pokud se rozhodnou investovat prostředky do těch prohlášení, jež podléhají ověřování. EHSV rovněž zaznamenává ustanovení o podpoře malých a středních podniků obecně při uplatňování požadavků vyplývajících z právních předpisů. EHSV však uznává, že je třeba zajistit, aby žádné podniky neměly dojem, že mohou uvádět spotřebitele v omyl. Plně podporuje skutečnost, že možnost uplatňovat směrnici o environmentálních tvrzeních neznamená možnost uplatňovat směrnici o nekalých obchodních praktikách. Komise by měla zavést zvláštní požadavky s cílem zajistit, aby byly mikropodniky řádně zahrnuty do kontrol prováděných členskými státy, neboť nejsou de facto vyňaty z širších právních předpisů o nekalých obchodních praktikách.

([10]) Authority for Consumers & Markets (ACM – Úřad pro spotřebitele a trhy): *ACM: consumers find claims regarding carbon offset unclear* (ACM: spotřebitelé považují tvrzení týkající se kompenzací za emise CO_2 za nejasné) (vyhledáno v lednu 2023) https://www.acm.nl/en/publications/acm-consumers-find-claims-regarding-carbon-offset-unclear.
Verbraucherzentrale (Organizace na ochranu spotřebitelů) (září 2022) *Klimaneutrale Produkte: 89 Prozent für klare Regeln und geprüftes Siegel* (Klimaticky neutrální výrobky: 89 procent se vyslovuje pro jasná pravidla a prověřené značení) https://www.verbraucherzentrale.nrw/pressemeldungen/presse-nrw/klimaneutrale-produkte-89-prozent-fuer-klare-regeln-und-gepruefte-siegel-77472.
ASA (říjen 2022) *New Research into understanding of environmental claims* (Nový výzkum porozumění environmentálním tvrzením) https://www.asa.org.uk/news/new-research-into-understanding-of-environmental-claims.html.
Kantar Public (2022) CO_2 *Offset claims – Consumer survey* (Tvrzení týkající se kompenzace za emise CO_2 – spotřebitelský průzkum) https://www.acm.nl/system/files/documents/acm-publishes-behavioral-research-into-co2-compensation-when-purchasing-airline-tickets.pdf.

3.9 EHSV vyzývá Komisi, aby začala připravovat přijetí společných pravidel pro dokládání tvrzení, jak je navrženo v článku 3, který dává Komisi možnost, aby na základě výsledků pravidelného monitorování vypracovala a přijala společné metodiky pro dokládání specifických tvrzení. EHSV je toho názoru, že by Komise již měla připravit prioritní seznam tvrzení, pro která jsou zapotřebí společná pravidla, a to na základě informací, které jsou v současné době k dispozici. Dále by Komise měla začít připravovat společné metodiky, a to nad rámec posuzování životního cyklu. Ty jsou nezbytné k zajištění harmonizovaného provádění v celé Evropě s jasnými pravidly pro ověřovatele, jak posuzovat podpůrnou dokumentaci předkládanou podniky. Tím by se předešlo riziku, že se podniky rozhodnou nechat si ověřit svá tvrzení v zemích, o nichž vědí, že zde mají větší šanci na certifikaci svých tvrzení. To by rovněž podnikům zajistilo právní jasnost a na jedné straně by nevznikala propast mezi podniky, které jsou schopny vyvíjet interní metody nebo získat přístup k externím službám pro přizpůsobení metodik svým marketingovým strategiím, a na druhé straně podniky, které na to nemají prostředky.

3.10 EHSV bere na vědomí rozhodnutí Komise nezavádět metody stanovení environmentální stopy produktu a organizace jako požadavků pro dokládání tvrzení. V případech, kdy je to relevantní, však EHSV doporučuje tyto metody co nejlépe využívat při stanovení společných metod týkajících se dokládání. Pokud jde o čl. 3 odst. 1 písm. c), jenž se týká požadavku prokázat, že určité prvky tvrzení jsou důležité z hlediska životního cyklu, EHSV vyzývá Komisi, aby dále upřesnila, jak by měl být tento význam posuzován.

3.11 EHSV důrazně doporučuje, aby Komise podrobněji upřesnila požadavky týkající se tvrzení o budoucím vlivu výrobku nebo obchodního subjektu na životní prostředí, jak je stanoveno v čl. 5 odst. 4. V prvé řadě by měly být požadavky plně sladěny s ustanoveními směrnice o posílení postavení spotřebitelů pro ekologickou transformaci. Za druhé by měly požadavky stanovit, že taková tvrzení budou schválena pouze tehdy, pokud nebudou založena pouze na kompenzaci, budou podložena jasnými a srozumitelnými doplňujícími informacemi obchodního subjektu a pokud stanoví jasné, objektivní, vědecky podložené a ověřitelné závazky a cíle i prováděcí plán obchodního subjektu, jenž bude obsahovat prováděcí opatření a konkrétní, ověřitelné a průběžné cíle, které nebudou vycházet z kompenzací a budou v souladu s plněním dlouhodobého závazku. Na prováděcí plán by měly být vyčleněny odpovídající finanční prostředky a tento plán by měl být založen pouze na stávajících hospodářsky a technicky životaschopných technologiích. Prováděcí plán i dosažený pokrok by měly být zveřejněny a zařazeny do tvrzení jako doplňující informace a v této souvislosti by měly být předkládány pravidelné zprávy. Tvrzení týkající se budoucího vlivu na životní prostředí by měla kromě procesu certifikace stanoveného v článku 10 rovněž podléhat nezávislému monitorování s cílem ověřit tvrzení a sledovat pokrok obchodních subjektů při plnění jejich závazků a cílů. Tvrzení týkající se budoucího vlivu na životní prostředí by měla být povolena pouze na úrovni obchodních subjektů, a nikoli na úrovni produktu, protože v opačném případě by daná environmentální tvrzení mohla uvádět spotřebitele v omyl.

3.12 EHSV vítá zákaz ratingu a bodového hodnocení podle článku 7 na základě souhrnného ukazatele dopadů na životní prostředí, pokud nejsou obsaženy v právních předpisech EU. Jednoznačná sdělení, která taková hodnocení poskytují, jsou sice pro spotřebitele atraktivní, avšak jejich metodika je příliš nejasná a vzhledem k tomu, že jich přibývá, vede to k nejasnostem a nedorozuměním. EHSV vyzývá Komisi, aby objasnila, na co se vztahuje oblast působnosti tohoto zákazu, a zejména to, co se považuje za „dopad na životní prostředí“. Má se například za to, že do oblasti působnosti nejsou zahrnuta hodnocení opravitelnosti. To by mělo být dále vyjasněno, aby byla zajištěna právní jistota.

3.13 EHSV vítá opatření navržená v článku 8, která slouží k tomu, aby se zamezilo navyšování počtu zaváděných tvrzení a označení. Poskytnou spotřebitelům větší jasnost a zajistí, aby byly sdělovány pouze hodnotné a spolehlivé informace.

3.14 EHSV vítá, že je velký význam přikládán prosazování. Ačkoli podrobné požadavky týkající se dokládání tvrzení představují jasný krok vpřed, jedním z klíčových přetrvávajících problémů, jimž spotřebitelé čelí, je nedostatečné prosazování právních předpisů, které by pro ně mělo být samozřejmostí. Ověřovací systém může snížit počet nepravdivých tvrzení na trhu, ale to bude úspěšné pouze tehdy, bude-li na činnost orgánů dohlížejících na trh vyčleněn dostatek zdrojů. EHSV vyzývá Komisi, aby prozkoumala všechny možné způsoby podpory vnitrostátních orgánů a povzbuzovala členské státy, aby pro monitorování poskytly nezbytné zdroje. EHSV vítá povinnost podávat zprávy o činnosti v oblasti prosazování.

3.15 EHSV rovněž vítá ustanovení článku 16 o přístupu spotřebitelů a organizací občanské společnosti ke spravedlnosti. Účinným způsobem, jak podpořit prosazování, je zajistit, aby spotřebitelské organizace mohly zahájit soudní řízení proti klamavým a nepodloženým tvrzením, a chránily tak kolektivní zájmy spotřebitelů.

3.16 EHSV vítá ustanovení článku 17, která stanoví sankce, jež by měly členské státy zavést. Komise by měla zvážit některé osvědčené postupy v této oblasti.

3.17 EHSV vyzývá Komisi, aby přijala veškerá nezbytná opatření (včetně zapojení sociálních partnerů do tohoto procesu) na ochranu spotřebitelů a podniků před lakováním nazeleno. EHSV zejména navrhuje, aby byly na jedné straně stanoveny pravidelné křížové kontroly mezi vnitrostátními orgány a na straně druhé mezi sociálními partnery a občanskou společností na vnitrostátní úrovni. Pokud jde o opatření na evropské úrovni, EHSV vítá postup projednávání ve výborech stanovený v článku 19 a žádá, aby se mohl účastnit činnosti tohoto výboru jako evropský zástupce občanské společnosti. Kromě tohoto postupu projednávání ve výborech je třeba, aby byly zúčastněné strany řádně zapojeny, zejména do diskusí o společných metodách týkajících se dokládání. EHSV navrhuje zapojit participativní fóra, jako je konzultační fórum o ekodesignu a Výbor pro ekoznačku Evropské unie, nebo zřídit nový kulatý stůl specificky pro účely tohoto právního předpisu.

V Bruselu dne 14. června 2023.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Oliver RÖPKE